

MEMO

Aan: Fractievoorzitters
Van: Griffie
Datum: 15 maart 2024
Onderwerp: wettelijke bepalingen commissies

Samenvatting

Onlangs is een circulaire van BZK (bijgevoegd) verschenen waarin de wettelijke bepalingen in onder meer de Gemeentewet over het commissiestelsel worden toegelicht, om te verduidelijken wanneer sprake is van een commissie in de zin van deze wet en welke vereisten gelden indien een commissie wordt ingesteld. Daarnaast worden met enige regelmaat vragen gesteld over het al dan niet vergoeden van presentiegelden aan commissieleden voor hun deelname aan verschillende vergaderingen en bijeenkomsten.

In deze memo wordt de huidige indeling van commissies in onze gemeente beschreven (zie pagina 11 en 12) en getoetst aan de wettelijke bepalingen. Op basis daarvan worden de volgende constatering en een advies gegeven:

Constateringen

- Met uitzondering van de formele raadscommissies SMD/RED/FBPD/informatiemarkten en de commissie Bodemsanering, is niet duidelijk kenbaar of en op basis van welk artikel uit de Gemeentewet alle overige commissies zijn ingesteld;
- De tijdelijke werkgroepen “Kadernota 2025” en “Oude Raadhuis” zijn staatsrechtelijk gezien ook commissies. In een dergelijke werkgroep zitting hebbende niet-raadsleden hebben recht op betaling per bijgewoonde vergadering;
- Het inplannen van de vergaderingen en agendavoorbereiding van alle overlegstructuren vindt plaats in de agendacommissie. Hierin wordt bewaakt dat de werkzaamheden van de verschillende werkgroepen/klankbordgroepen niet in de plaats komen van de taken van de formele raadscommissies: het in openbaarheid voorbereiden van de besluitvorming in de gemeenteraad.

Advies

- De meeste overlegstructuren binnen het gemeentebestuur, anders dan de raad en het college, zijn commissies in de zin van artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet. Dat betekent dat op die overlegstructuren de voorwaarden gelden die in die artikelen zijn opgenomen. Om voor iedereen duidelijk te maken dat die voorwaarden gelden, en welke dat in het specifieke geval precies zijn, is het aan te bevelen om voortaan bij de oprichting van een commissie duidelijk kenbaar te maken op grond van welk artikel deze commissie wordt ingesteld;
- Daar waar een overlegstructuur niet expliciet is ingesteld als een artikel 82, 83, 84 Gemeentewet commissie maar dat wel is of naar nu blijkt op basis van een onjuist artikel is ingesteld, wordt voor zover dat nog niet gebeurt in het vervolg conform het geldende wettelijk kader gehandeld;
- De presentiegelden aan commissieleden van de tijdelijke werkgroepen “Kadernota 2025” en “Oude Raadhuis” met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024 uit te betalen;
- Vasthouden aan de lokale afspraak dat per vergaderavond 1x presentiegeld per avond wordt vergoed. In de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden is dit als volgt vastgelegd:

“Wanneer een commissielid op een avond meer vergaderingen (of een deel daarvan) als woordvoerder deelneemt wordt dit voor de uitbetaling van de vergoeding gezien als één vergadering’.

- Aandacht wordt gevraagd voor de financiële gevolgen van het bovenstaande. Voor 2024 is voor de uitbetaling van presentiegelden 41.177 euro begroot. In 2023 is aan presentiegelden 43.615 euro besteed. Rekening moet worden gehouden met een overschrijding van het budget “presentiegelden” in 2024;
- Op enig moment ten principale spreken over de diverse overlegstructuren in onze gemeenten, in het licht van de genoemde wettelijke bepalingen, openbaarheid van bestuur en personele en financiële gevolgen.

Aanleiding

Onlangs is een circulaire van BZK (bijgevoegd) verschenen waarin de wettelijke bepalingen in onder meer de Gemeentewet over het commissiestelsel worden toegelicht, om te verduidelijken wanneer sprake is van een commissie in de zin van deze wet en welke vereisten gelden indien een commissie wordt ingesteld. Daarnaast worden met enige regelmaat vragen gesteld over het al dan niet vergoeden van presentiegelden aan commissieleden voor hun deelname aan verschillende vergaderingen en bijeenkomsten. In de praktijk is, mede als gevolg van de uiteenlopende benamingen die aan de commissies worden gegeven, niet altijd duidelijk dat sprake is van een commissie in de zin van de Gemeentewet en dat dus ook het wettelijk kader van toepassing is dat die wet biedt voor commissies.

Het commissiestelsel zoals we het op dit moment in Nederland kennen, dateert van het jaar 2002, toen de Wet dualisering gemeentebestuur in werking trad. Sinds dat moment onderscheidt de Gemeentewet drie categorieën commissies:

1. Raadscommissies (artikel 82 GW)
2. Bestuurscommissies (artikel 83 GW)
3. Overige commissies (artikel 84 GW)

De meeste overlegstructuren binnen het gemeentebestuur, anders dan de raad en het college, zijn commissies in de zin van artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet. Dat betekent dat op die overlegstructuren de voorwaarden gelden die in die artikelen zijn opgenomen. Om voor iedereen duidelijk te maken dat die voorwaarden gelden, en welke dat in het specifieke geval precies zijn, is het aan te bevelen om bij de oprichting van een commissie duidelijk kenbaar te maken op grond van welk artikel deze commissie wordt ingesteld.

Uiteraard zijn er ook informele activiteiten die niet onder artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet vallen, zoals bijvoorbeeld werkbezoeken, heisessies met de gehele raad en bijeenkomsten waarbij de leden van een fractie technische vragen kunnen stellen aan ambtenaren. Het is wel van belang dat tijdens dit soort informele activiteiten geen voorbereiding van de besluitvorming plaatsvindt. Daarvoor dient van het wettelijke commissiestelsel gebruik te worden gemaakt, met alle waarborgen die daarbij horen.

Hieronder worden deze categorieën toegelicht met per categorie de wettelijke vereisten. Vervolgens wordt een en ander getoetst aan de situatie in Alphen aan den Rijn.

Raadscommissies o.g.v. artikel 82 gemeentewet

Wettekst artikel 82

<i>1. De raad kan raadscommissies instellen die besluitvorming van de raad kunnen voorbereiden en met het college of de burgemeester kunnen overleggen. Hij regelt daarbij de taken, de bevoegdheden, de samenstelling en de werkwijze, daaronder begrepen de wijze waarop de leden van de raad inzage hebben in stukken waaromtrent door een raadscommissie geheimhouding is opgelegd. Deze inzage kan slechts worden geweigerd voor zover zij in strijd is met het openbaar belang.</i>
<i>2. De burgemeester en de wethouders zijn geen lid van een raadscommissie.</i>
<i>3. Bij de samenstelling van een raadscommissie zorgt de raad, voor zover het de benoeming betreft van leden van de raad, voor een evenwichtige vertegenwoordiging van de in de raad vertegenwoordigde groeperingen.</i>
<i>4. Een lid van de raad is voorzitter van een raadscommissie.</i>
<i>5. De artikelen 19 en 21 tot en met 23 zijn van overeenkomstige toepassing op een vergadering van een raadscommissie, met dien verstande dat in artikel 19 voor «burgemeester» wordt gelezen «voorzitter van de raadscommissie» en in artikel 23, vijfde lid, voor «artikel 25» wordt gelezen «artikel 86».</i>
NB artikel 19 regelt de openbare kennisgeving van locatie, agenda en stukken. Artikel 23 bepaalt dat de vergaderingen in het openbaar worden gehouden

Toelichting

De Gemeentewet biedt gemeenteraden de mogelijkheid om raadscommissies in te stellen. Volgens de wettekst in artikel 82 kunnen raadscommissies besluitvorming van de raad voorbereiden en overleggen met het college of de burgemeester. Deze commissies kunnen worden omschreven als de commissies waarin feitelijk raadswerk wordt verricht. Het werk dat door de voltallige raad wordt verricht, kan deels ook in een raadscommissie worden gedaan. Raadscommissies kunnen echter geen besluiten in juridische of politieke zin nemen. Hiervoor is dus altijd besluitvorming in de raadsvergadering zelf noodzakelijk.

In de praktijk kan per gemeente verschillen welke invulling wordt gegeven aan een ingestelde raadscommissie. Denkbaar is dat in de commissiefase enkel informatieverstrekking plaatsvindt, commissievergaderingen zijn dan primair gericht op voorbereiding van het inhoudelijke debat over een bepaald onderwerp. In sommige gemeenten wordt ook het daadwerkelijke politieke debat in de raadscommissies gevoerd, waarna in de raadsvergadering wordt besloten over de voorliggende voorstellen.

Wat van belang is om te vermelden, is dat de term 'raadscommissie' een materieel begrip is. Dat betekent dat elke vergaderstructuur die wordt ingesteld om zich bezig te houden met de voorbereiding van de besluitvorming door de raad, niet zijnde de raadsvergadering, een raadscommissie is. Het is daarbij niet van belang welke naam aan een vergaderstructuur wordt gegeven. Hieruit volgt dat het wettelijk kader van artikel 82 Gemeentewet niet alleen geldt voor vergaderstructuren waaraan in de praktijk de naam 'raadscommissie' is gegeven, maar voor alle gremia waarin de besluitvorming van de raad wordt voorbereid. Het moet dan wel gaan om een vergaderstructuur met een min of meer permanent karakter. Ad hoc overleggen die op incidentele basis plaatsvinden, vallen hier niet onder (zoals bijvoorbeeld de werkgroep die betrokken is bij de aanbesteding van het AV systeem vergadercentrum). Gemeenten hebben veel vrijheid als het gaat om het inrichten van een vergaderstructuur op basis van artikel 82 Gemeentewet. Ook als niet met vaste commissies wordt gewerkt maar op andere wijze invulling wordt gegeven aan het voorbereiden van de raadsvergadering, is artikel 82 Gemeentewet van toepassing.

Van bepaalde niet in de wet geregelde gremia, zoals het presidium en het fractievoorzittersoverleg, heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vastgesteld dat deze niet als raadscommissie in de zin van artikel 82 van de Gemeentewet moeten worden beschouwd. Voor het

overige kunnen niet-incidentele vergaderstructuren die zich bezighouden met de voorbereiding van de besluitvorming door de raad onder de noemer 'raadscommissie' worden geschaard.

Naast de taak de besluitvorming in de raad voor te bereiden, wordt in de wet ook expliciet vermeld dat raadscommissies kunnen overleggen met het college of de burgemeester. Zowel de wethouders als de burgemeester hebben dan ook het recht om deel te nemen aan vergaderingen van een raadscommissie. Daarbij moet wel worden aangetekend dat raadscommissies primair adviseur van de raad zijn; het overleg met college dan wel burgemeester is dan ook gericht op kaderstelling en controle en het afleggen van verantwoording door het college. In de praktijk worden aan raadscommissies vele verschillende benamingen gegeven en ook de invulling kan sterk verschillen.

Benoeming en ontslag

In de Gemeentewet (artikel 82) is vastgelegd dat de gemeenteraad de leden van de raadscommissie benoemt en dat de raad verplicht is daarbij voor een evenwichtige vertegenwoordiging van de in de raad vertegenwoordigde groepen te zorgen (zie ook 'Evenwichtige vertegenwoordiging' hieronder). De voorzitter is altijd een raadslid.

Het is niet mogelijk om wethouders of de burgemeester als lid te benoemen in raadscommissies. Verder staat het de gemeenteraad vrij om raadscommissies samen te stellen.

Over het ontslag van de leden van de verschillende typen commissies regelt de wet niets. Het is dan ook aan de raad om hierover desgewenst regels te stellen in een verordening, vanzelfsprekend met inachtneming van relevante (andere) wettelijke bepalingen.

Evenwichtige vertegenwoordiging

De evenwichtige vertegenwoordiging die volgt uit artikel 82 Gemeentewet en geldt voor raadscommissies, dient als waarborg om de verhoudingen in raadscommissies niet te veel te laten afwijken van de verhoudingen in de gemeenteraad zelf. Evenwichtige vertegenwoordiging geldt alleen voor raadsleden die benoemd worden en dus niet voor de eventuele overige leden in een raadscommissie. Het is dus niet zo dat leden van een raadscommissie die geen raadslid zijn, wel lid moeten zijn van een bepaalde politieke partij of op een kieslijst moeten hebben gestaan. Strikte evenredigheid is hierbij niet nodig. Een fractie hoeft dus niet exact hetzelfde percentage van het totaal aantal zetels in de commissie te hebben als in de gemeenteraad zelf. De wettelijke verplichting om voor evenredigheid te zorgen is bedoeld om een zekere mate van spreiding te garanderen tussen de verschillende raadsfracties. Het is hierbij niet verplicht dat elke fractie vertegenwoordigd is in elke raadscommissie. Wel staat de norm er aan in de weg dat een bepaalde fractie uit alle raadscommissies gehouden wordt. De gedachte achter de verplichte spreiding is dat kleine fracties hiermee in bescherming worden genomen. Als een raad veel commissies instelt, ligt namelijk het risico op de loer dat kleinere fracties niet aan alle commissies kunnen deelnemen. De verplichte evenwichtige vertegenwoordiging zorgt ervoor dat kleine fracties ook de kans krijgen betrokken te zijn bij het werk dat in de commissies wordt verricht.

Voorzitterschap

Voor raadscommissies geldt dat alleen een verkozen raadslid voorzitter kan zijn van een raadscommissie. Dit hangt samen met het feit dat een raadscommissie intrinsiek raadswerk verricht. Hiermee is tevens geregeld dat er altijd tenminste één raadslid onderdeel moet zijn van een raadscommissie. Ook bij het verdelen van de voorzitterschappen van de verschillende raadscommissies, dient gezorgd te worden voor een zekere spreiding over de raadsfracties.

Taken en bevoegdheden raadscommissies

De raad regelt de taken en bevoegdheden van een raadscommissie op het moment dat deze commissie wordt ingesteld. De raad kan zijn eigen bevoegdheden niet overdragen aan een raadscommissie, dat kan hij alleen doen aan een door hem ingestelde bestuurscommissie. De taken van raadscommissies zullen in de praktijk vaak worden ingedeeld per beleidsterrein. Voor elke afzonderlijke raadscommissie kan dan in de verordening worden geregeld met welk beleidsterrein die commissie zich bezighoudt. Zo kan er bijvoorbeeld een raadscommissie zijn die zich bezighoudt met sociale zaken, een raadscommissie financiën, etc. Een raadscommissie adviseert de raad dan ook over onderwerpen en besluiten die vallen onder het beleidsterrein waar de commissie zich mee bezighoudt. Ook de overleggen met het college of de burgemeester zullen specifiek over dat beleidsterrein gaan. Als de raad de bevoegdheden van de raadscommissies regelt, gaat het enkel om bevoegdheden die betrekking hebben op de interne organisatie en werkwijze van de commissie zelf. Zo kan bijvoorbeeld worden geregeld hoe raadsleden tijdens een commissievergadering van hun bevoegdheden als raadslid gebruik kunnen maken en op welke wijze de leden van de raad inzage hebben in de stukken waarop een raadscommissie geheimhouding heeft gelegd. Zoals hierboven aangegeven, kan de raad zijn eigen bevoegdheden niet overdragen aan een raadscommissie. De taken en bevoegdheden van raadscommissies kan de raad regelen in een verordening op de raadscommissies.

Vergoedingen

Leden van commissies die zijn ingesteld op grond van artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet hebben recht op een vergoeding per bijgewoonde vergadering op grond van artikel 3.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. Afhankelijk van de gemeentegrootte geldt hiervoor een bepaald, vastgesteld bedrag.

Besloten vergaderingen en geheimhoudingsplicht

Op grond van artikel 23 en artikel 82 t/m 84 Gemeentewet kan een raadscommissie, bestuurscommissie of een andere commissie besluiten besloten te vergaderen, als uitzondering op de hoofdregel van openbare raads- en commissievergaderingen. Ten aanzien van besloten commissievergaderingen regelt de wet dat van rechtswege een geheimhoudingsplicht geldt omtrent de informatie die in die vergadering ter kennis van de aanwezigen komt. Bij een besloten vergadering mogen alle leden van de commissie deelnemen. Het doet er daarbij niet toe of een lid van de commissie afkomstig is uit de raad (of het college) of dat dit niet het geval is. De geheimhoudingsplicht geldt niet alleen voor de leden van de commissie, maar voor iedereen die bij de behandeling aanwezig was. Bovendien geldt de geheimhoudingsplicht voor ambtenaren die bij de besloten vergadering aanwezig waren.

Samengevat gelden de volgende wettelijke eisen aan een artikel 82 raadscommissie:

- **Vorbereiden van besluitvorming in de raad en overleggen met college of burgemeester**
- **Min of meer permanent (dus niet incidenteel)**
- **Openbare kennisgeving (agenda, stukken) tenzij,.....**
- **Evenwichtige vertegenwoordiging van de raad**
- **Raadsld is voorzitter**
- **Leden hebben recht op een vergoeding**

Bestuurscommissies (artikel 83 GW)

Wettekst artikel 83

1. De raad, het college of de burgemeester kan bestuurscommissies instellen die bevoegdheden uitoefenen die hun door de raad, het college, onderscheidenlijk de burgemeester zijn overgedragen. Hij regelt daarbij de taken, de bevoegdheden, de samenstelling en de werkwijze, daaronder begrepen de wijze waarop hij inzage heeft in de stukken waaromtrent door een bestuurscommissie geheimhouding is opgelegd. Deze inzage kan slechts worden geweigerd voor zover zij in strijd is met het openbaar belang.

2. De burgemeester en de wethouders zijn geen lid van een door de raad ingestelde bestuurscommissie. Leden van de raad zijn geen lid van een door het college of de burgemeester ingestelde bestuurscommissie.

3. De [artikelen 139, tweede lid, 140 en 141](#) zijn van overeenkomstige toepassing op een besluit tot instelling van een bestuurscommissie.

4. De [artikelen 19, tweede lid, 22 en 23, eerste tot en met vierde lid](#) zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de vergadering van een door de raad ingestelde bestuurscommissie, met dien verstande dat in [artikel 19, tweede lid](#), voor «de burgemeester» wordt gelezen: de voorzitter van een bestuurscommissie.

5. Voor zover zulks in verband met de aard en omvang van de overgedragen bevoegdheden nodig is, regelt het college of de burgemeester de openbaarheid van vergaderingen van een door hem ingestelde bestuurscommissie.

Toelichting

Een tweede type commissie is de bestuurscommissie. Bestuurscommissies worden in het leven geroepen om bevoegdheden uit te oefenen die worden overgedragen door een ander orgaan. Voorbeelden: werkgeverscommissie of een welstandcommissie.

Benoeming en ontslag

Een besluit tot de instelling van bestuurscommissies moet altijd gepubliceerd worden op grond van de Bekendmakingswet. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat in een bestuurscommissie die wordt ingesteld door de gemeenteraad geen leden vanuit het college benoemd mogen worden en omgekeerd geldt dat in bestuurscommissies die worden ingesteld door het college of de burgemeester geen raadsleden benoemd mogen worden. Maar buiten deze beperking is het instellende orgaan vrij in wie het benoemt tot lid van een bestuurscommissie.

Over het ontslag van de leden van de verschillende typen commissies regelt de wet niets. Het is dan ook aan de raad om hierover desgewenst regels te stellen in een verordening, vanzelfsprekend met inachtneming van relevante (andere) wettelijke bepalingen.

Evenwichtige vertegenwoordiging

Voor bestuurscommissies en 'overige commissies' geldt de verplichting van evenwichtige vertegenwoordiging niet. Ten aanzien van bestuurscommissies is in de wet vastgelegd dat het orgaan dat de commissie instelt (de raad, het college of de burgemeester) de samenstelling van die commissie regelt.

Voorzitterschap

Voor bestuurscommissies en overige commissies worden weinig eisen gesteld aan het voorzitterschap. De wet bepaalt alleen dat raadsleden geen lid mogen zijn van een door het college of burgemeester ingestelde bestuurscommissie of overige commissie. Derhalve kunnen raadsleden ook geen voorzitter of lid zijn van een door het college of burgemeester ingestelde bestuurscommissie of overige commissie. Omgekeerd kunnen wethouders en de burgemeester ook geen voorzitter of lid zijn van een door de raad ingestelde bestuurscommissie of overige commissie.

Taken en bevoegdheden bestuurscommissies

Het orgaan dat een bestuurscommissie instelt (de raad, het college of de burgemeester) moet de taken en bevoegdheden van deze commissie regelen. Dat betekent echter niet dat de bevoegdheden van een bestuurscommissie uitputtend worden geregeld op het moment dat die commissie wordt ingesteld. Raad, college, dan wel burgemeester kan namelijk eigen bevoegdheden overdragen aan een bestuurscommissie die het zelf heeft ingesteld. Vaak zal de regeling van de bevoegdheden van een bestuurscommissie apart worden vastgesteld, op het moment dat concrete bevoegdheden worden overgedragen aan de bestuurscommissie. Als het college of de burgemeester voornemens is een bevoegdheid over te dragen aan een door hem ingestelde bestuurscommissie, heeft de gemeenteraad de wettelijke bevoegdheid om vooraf wensen en bedenkingen naar voren te brengen. De reden voor deze waarborg is dat de overdracht van bevoegdheden aan een bestuurscommissie invloed heeft op de politieke verantwoording aan de raad over de uitoefening van deze bevoegdheden. De raad kan de bevoegdheidsoverdracht van het college of de burgemeester aan een bestuurscommissie uiteindelijk echter niet tegenhouden.

Vergoedingen

Leden van commissies die zijn ingesteld op grond van artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet hebben recht op een vergoeding per bijgewoonde vergadering op grond van artikel 3.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. Afhankelijk van de gemeentegrootte geldt hiervoor een bepaald, vastgesteld bedrag.

Openbaarheid/beslotenheid vergaderingen

Openbaarheid van de vergaderingen is het uitgangspunt. Echter:

Voor zover zulks in verband met de aard en omvang van de overgedragen bevoegdheden nodig is, regelt het college of de burgemeester de openbaarheid van vergaderingen van een door hem ingestelde bestuurscommissie. (artikel 83, vijfde lid Gemeentewet).

Samengevat gelden de volgende wettelijke eisen aan een artikel 83 raadscommissie:

- **Overgedragen bevoegdheden van de raad aan commissie**
- **Publicatie instellingsbesluit o.g.v. Bekendmakingswet**
- **Voor zover zulks in verband met de aard en omvang van de overgedragen bevoegdheden nodig is, regelt het college of de burgemeester de openbaarheid van vergaderingen van een door hem ingestelde bestuurscommissie**
- **Leden hebben recht op een vergoeding**

Overige commissies (artikel 84 Gemeentewet)

Wettekst artikel 84

<i>1. De raad, het college of de burgemeester kan andere commissies dan bedoeld in de artikelen 82, eerste lid, en 83, eerste lid, instellen.</i>
<i>2. Artikel 83, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.</i>
<i>3. De raad, het college onderscheidenlijk de burgemeester regelt ten aanzien van een door hem ingestelde andere commissie de openbaarheid van de vergaderingen.</i>
<i>4. De artikelen 139, tweede lid, 140 en 141 zijn van overeenkomstige toepassing op een besluit tot instelling van een andere commissie.</i>

Toelichting

Ten slotte biedt de wet ook de mogelijkheid andere commissies dan raadscommissies en bestuurscommissies in te stellen. Deze ‘restcategorie’ laat zien dat sprake is van een open commissiestelsel. Commissies die onder deze categorie vallen zijn bijvoorbeeld advies- of onderzoekscommissies, maar ook de agendacommissie, het presidium en het fractievoorzittersoverleg kunnen als overige commissie worden ingesteld. Ook kan het gaan om wijk- of dorpsraden.

Benoeming en ontslag

Voor overige commissies geldt dat altijd een formeel instellingsbesluit nodig is, wil er sprake zijn van een commissie. Ten aanzien van de overige commissies wordt in de wet niets geregeld over de benoeming en het ontslag van de leden van deze commissies. Ook hiervoor geldt dan ook dat hierover op gemeentelijk niveau regels kunnen worden vastgesteld. Wel dient ook het besluit tot de instelling van een overige commissie te worden gepubliceerd.

Evenwichtige vertegenwoordiging

Voor bestuurscommissies en ‘overige commissies’ geldt de verplichting van evenwichtige vertegenwoordiging niet.

Voorzitterschap

Voor overige commissies worden weinig eisen gesteld aan het voorzitterschap. De wet bepaalt alleen dat raadsleden geen lid mogen zijn van een door het college of burgemeester ingestelde bestuurscommissie of overige commissie. Derhalve kunnen raadsleden ook geen voorzitter of lid zijn van een door het college of burgemeester ingestelde bestuurscommissie of overige commissie. Omgekeerd kunnen wethouders en de burgemeester ook geen voorzitter of lid zijn van een door de raad ingestelde bestuurscommissie of overige commissie.

NB indien een fractievoorzittersoverleg als overige commissie wordt ingesteld, kan de burgemeester wel voorzitter zijn van de commissie maar geen lid. Het is van belang dit te regelen in het RvO.

Taken en bevoegdheden overige commissies

Wat betreft de taken en bevoegdheden van overige commissies is in de Gemeentewet niets geregeld. Het orgaan dat zo’n commissie instelt, kan dit eventueel regelen maar is daar wettelijk niet toe verplicht. In de praktijk zal een overige commissie andere taken hebben dan een raadscommissie of een bestuurscommissie. Te denken valt bijvoorbeeld aan het doen van feitelijk onderzoek. Aan een overige commissie kunnen geen bevoegdheden worden overgedragen.

Vergoedingen

Leden van commissies die zijn ingesteld op grond van artikel 84 Gemeentewet hebben recht op een vergoeding per bijgewoonde vergadering op grond van artikel 3.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. Afhankelijk van de gemeentegrootte geldt hiervoor een bepaald, vastgesteld bedrag.

Openbaarheid/beslotenheid vergaderingen

Openbaarheid van de vergaderingen is het uitgangspunt. Echter:

3. De raad, het college onderscheidenlijk de burgemeester regelt ten aanzien van een door hem ingestelde andere commissie de openbaarheid van de vergaderingen. (artikel 84, derde lid Gemeentewet)

Samengevat gelden de volgende wettelijke eisen aan een artikel 84 raadscommissie

- **Publicatie instellingsbesluit o.g.v. Bekendmakingswet**
- **De raad, het college onderscheidenlijk de burgemeester regelt ten aanzien van een door hem ingestelde andere commissie de openbaarheid van vergaderingen**
- **Leden hebben recht op een vergoeding**

Huidige overlegstructuren in de gemeente Alphen aan den Rijn

In rood is aangegeven welke aspecten aandacht behoeven

Commissie	Wettelijke basis	Instellingsbesluit	Vergoeding burgerleden	Openbaar
FBPD/SMD/RED/ Informatiemarkt	Art 82 GW	Verordening raadscommissies	Ja	Ja
KBG Omgevingswet	Art 82 GW Moet zijn Art 84 GW	Instellingsbesluit 19 mei 2022	ja	nee
KBG Jeugd	Art 82 GW Moet zijn Art 84 GW	Instellingsbesluit 22 september 2022 (werkgroep eindigt op 31 juli 2024)	ja	nee
RWG Duurzaamheid	Art 82 GW Moet zijn Art 84 GW	Instellingsbesluit 25 januari 2024	ja	nee
Werkgeverscommissie	Niet formeel benoemd als art. 83 commissie, maar wel in de geest van	Verordening werkgeverscommissie	N.v.t., alleen raadsleden nemen deel	nee
Commissie evaluatiegesprekken burgemeester	Niet formeel benoemd als art. 83 commissie, maar werkt in geest van	Verordening Evaluatiegesprekken burgemeester	Nvt alleen raadsleden nemen deel	nee
Commissie Bodemsanering	Art 84 GW	Verordening bodemsanering	ja	nee
Auditcommissie	Niet formeel benoemd maar werkt in geest van Art. 84	Verordening auditcommissie	Ja In principe nemen alleen raadsleden deel. Bij uitzondering een commissielid die daarvoor presentiegeld ontvangt	nee

Commissie	Wettelijke basis	Instellingsbesluit	Vergoeding burgerleden	Openbaar
Agendacommissie	Niet formeel benoemd maar werkt in geest van Art. 84	Reglement van Orde gemeenteraad art 5	N.v.t., alleen raadsleden nemen deel	nee
Fractievoorzitters-overleg	Niet formeel benoemd als commissie, maar werkt in geest van Art. 84	Reglement van Orde gemeenteraad art 4	N.v.t., alleen raadsleden nemen deel	nee
Wg Oude Raadhuis	Niet formeel benoemd als commissie maar werkt in geest van Art. 84	Initiatiefvoorstel 23 november 2023	nee	nee
Wg Kadernota	Niet formeel benoemd als commissie maar werkt in geest van Art. 84	Raadsbesluit op weg naar kadernota 14 december 2023	nee	nee

Constateringen

- Met uitzondering van de formele raadscommissies SMD/RED/FBPD/informatiemarkten en de commissie Bodemsanering, is niet duidelijk kenbaar of en op basis van welk artikel uit de Gemeentewet alle overige commissies zijn ingesteld;
- De tijdelijke werkgroepen “Kadernota 2025” en “Oude Raadhuis” zijn staatsrechtelijk gezien ook commissies. In een dergelijke werkgroep zitting hebbende niet-raadsleden hebben recht op betaling per bijgewoonde vergadering;
- Het inplannen van de vergaderingen en agendavoorbereiding van alle overlegstructuren vindt plaats in de agendacommissie. Hierin wordt bewaakt dat de werkzaamheden van de verschillende werkgroepen/klankbordgroepen niet in de plaats komen van de taken van de formele raadscommissies: het in openbaarheid voorbereiden van de besluitvorming in de gemeenteraad.

Advies

- De meeste overlegstructuren binnen het gemeentebestuur, anders dan de raad en het college, zijn commissies in de zin van artikel 82, 83 of 84 Gemeentewet. Dat betekent dat op die overlegstructuren de voorwaarden gelden die in die artikelen zijn opgenomen. Om voor iedereen duidelijk te maken dat die voorwaarden gelden, en welke dat in het specifieke geval precies zijn, is het aan te bevelen om voortaan bij de oprichting van een commissie duidelijk kenbaar te maken op grond van welk artikel deze commissie wordt ingesteld;
- Daar waar een overlegstructuur niet expliciet is ingesteld als een artikel 82, 83, 84 Gemeentewet commissie maar dat wel is of naar nu blijkt o.b.v. een onjuist artikel is ingesteld, wordt voor zover dat nog niet gebeurt in het vervolg conform het geldende wettelijk kader gehandeld;
- De presentiegelden aan commissieleden van de tijdelijke werkgroepen “Kadernota 2025” en “Oude Raadhuis” met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024 uit te betalen;
- Vasthouden aan de lokale afspraak dat per vergaderavond 1x presentiegeld per avond wordt vergoed. In de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden is dit als volgt vastgelegd: “Wanneer een commissielid op een avond meer vergaderingen (of een deel daarvan) als woordvoerder deelneemt wordt, dit voor de uitbetaling van de vergoeding gezien als één vergadering’.
- Aandacht wordt gevraagd voor de financiële gevolgen van het bovenstaande. Voor 2024 is voor de uitbetaling van presentiegelden 41.177 euro begroot. In 2023 is aan presentiegelden 43.615 euro besteed. Rekening moet worden gehouden met een overschrijding van het budget “presentiegelden” in 2024;
- Op enig moment ten principale spreken over de diverse overlegstructuren in onze gemeenten, in het licht van de genoemde wettelijke bepalingen, openbaarheid van bestuur en personele en financiële gevolgen.

Bijlage: Circulaire toelichting wettelijke bepalingen over commissies in de Provinciewet en Gemeentewet

